

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Śródkresowa ocena programu LIFE

(2017/C 207/18)

Sprawozdawca: Witold Stępień (PL/EPL), marszałek województwa łódzkiego**Dokument źródłowy:** Pismo wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej z dnia 26 września 2016 r.**ZALECENIA POLITYCZNE**

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Wyraża zadowolenie, że Komisja Europejska zwróciła się o sporządzenie opinii perspektywicznej na ten temat. Niniejszą opinią pragnie wnieść wkład w śródkresową ocenę programu LIFE na lata 2014–2020, jak przewidziano w art. 27 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1293/2013 (zwanego dalej „rozporządzeniem LIFE”) i w akcie wykonawczym przyjmującym drugi wieloletni program prac LIFE na lata 2018–2020 (MAWP) (art. 24 ust. 4 rozporządzenia LIFE) oraz wkład w opracowanie następnego programu LIFE w ramach przyszłych wieloletnich ram finansowych na lata 2020–2027.
2. Uznaje, że ochrona środowiska naturalnego i zachowanie różnorodności biologicznej wciąż pozostają jednymi z podstawowych celów w Unii Europejskiej. Program LIFE na rzecz środowiska wzmacnia kapitał naturalny Europy i powiązane z nim usługi ekosystemowe, przyczynia się do tworzenia zielonych miejsc pracy, lokalnej przedsiębiorczości oraz inteligentnego i trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu – celom strategii „Europa 2020” i priorytetem politycznym KR-u. Stworzenie nowych instrumentów, takich jak podprogram działań na rzecz klimatu, uznaje się za kwestię o fundamentalnym znaczeniu w świetle pojawiających się europejskich wyzwań w zakresie klimatu, a także za wstęp do opracowania lokalnego i regionalnego programu działań odnoszącego się do strategii UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu⁽¹⁾, celów UE w zakresie energii i klimatu na lata 2020–2030⁽²⁾ oraz wkładu w realizację porozumienia paryskiego⁽³⁾.
3. Odnotowuje, że samorządy lokalne i regionalne zaliczają się do największych beneficjentów programu LIFE i korzystają z niego bezpośrednio, w wyniku realizacji projektów LIFE, a także za pośrednictwem budowania lokalnych i regionalnych partnerstw. Atrakcyjność programu dla władz regionalnych i lokalnych wynika z dużej różnorodności finansowanych priorytetów tematycznych, możliwości współpracy z wieloma podmiotami oraz różnorodności modeli finansowania.
4. Ponawia swe zdecydowane poparcie dla programu LIFE, który jest niezależnym, bezpośrednio zarządzanym programem finansowania, w całości przeznaczonym na środowisko, mającym znaczny wpływ na wzrost zatrudnienia i wzrost gospodarczy, i który ma być kontynuowany po 2020 r. Popiera także istotne zwiększenie jego budżetu⁽⁴⁾. Z uwagi na pojawiające się wyzwania w dziedzinie środowiska i klimatu oraz potrzebę innowacji niezbędne są specjalne sposoby podejścia do zaradzenia nierównomiernemu uwzględnianiu celów środowiskowo-klimatycznych w praktykach państw członkowskich oraz nierównomiernemu wdrażaniu przepisów.

Część 1. Zmiany kwalifikowalności wydatków*Powiązania z priorytetami UE*

5. Uważa, że priorytety tematyczne programu LIFE określone w załączniku III do rozporządzenia w sprawie programu LIFE⁽⁵⁾ nadal są ważne, a zatem nie widzi potrzeby ich śródkresowego przeglądu poprzez akt delegowany zgodnie z art. 9 ust. 2 rozporządzenia LIFE.

⁽¹⁾ COM(2013) 216 final.⁽²⁾ COM(2014) 15 final.⁽³⁾ Zob. także COR-2016-01412-00-01-AC-TRA.⁽⁴⁾ CDR86-2012_FIN_AC.⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r.

6. Nadal jest bardzo zaniepokojony tym, że łączny budżet przeznaczony na obszar priorytetowy LIFE na lata 2014–2020 „Przyroda i różnorodność biologiczna” wynosi około 1,155 mld EUR, podczas gdy Komisja Europejska (KE) oszacowała na 5,8 mld EUR⁽⁶⁾ roczne inwestycje na całą sieć Natura 2000 potrzebne w celu odpowiedniej ochrony przyrody w UE, zgodnie z art. 8 dyrektywy siedliskowej. KR oczekuje, że jednym z istotnych wyników trwającej właśnie oceny adekwatności dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej będzie stwierdzenie braku środków finansowych na ich odpowiednie wdrożenie, co było także podkreślane przez KR⁽⁷⁾. W związku z tym KR wzywa KE do przyjęcia aktu delegowanego, zgodnie z art. 9 ust. 4 rozporządzenia LIFE, w celu zwiększenia przydziału środków na dotacje na działania w ramach obszaru programu LIFE „Przyroda i różnorodność biologiczna” oraz do utrzymania znacznie wyższego budżetu po 2020 r., aby znacząco zwiększyć wkład programu LIFE w finansowanie Natury 2000.

7. Zdecydowanie zaleca utrzymanie i wzmocnienie podprogramu na rzecz klimatu w drugim wieloletnim programie prac LIFE (2. MAWP) i po 2020 r. jako wstępu do umieszczenia lokalnych i regionalnych działań w unijnym i międzynarodowym programie działań na rzecz klimatu. Można byłoby to zrobić poprzez znaczne zwiększenie budżetu przewidzianego na działania na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz poprzez uwzględnienie zbliżającego się przeglądu strategii UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu⁽⁸⁾. Ponadto należy określić priorytety tematyczne i tematykę projektów w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu i powiązać je z dotacjami na działania. W szczególności, jeśli chodzi o obszar priorytetowy „Łagodzenie skutków zmiany klimatu”, priorytety tematyczne i tematyka projektów powinny odnosić się do priorytetów politycznych UE oraz do wkładu głównych sektorów gospodarki, takich jak energia i transport, w kształtowanie tendencji w zakresie emisji gazów cieplarnianych.

8. Uważa, że program LIFE odgrywa istotną rolę w opracowywaniu nowych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska i klimatu, we wspieraniu ekoinnowacji i budowaniu potencjału w zakresie takich nowych instrumentów, jak zielona infrastruktura⁽⁹⁾ i rozwiązania inspirowane naturą⁽¹⁰⁾. KR zachęca KE, aby kontynuowała ten kierunek zarówno w bieżącym programie wieloletnim, jak i po 2020 r.

9. Podkreśla, że rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, który został zarysowany w planie działania KE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym i spotkał się z poparciem KR-u⁽¹¹⁾, będzie wymagał finansowania ze źródeł publicznych i prywatnych w celu zwiększenia udziału ulepszonych technologii i procesów, rozwoju infrastruktury i nasilenia współpracy między podmiotami w łańcuchu wartości. KR sądzi, że priorytety tematyczne dotyczące odpadów oraz efektywnego gospodarowania zasobami są zasadniczo zgodne z tą koncepcją, i apeluje, by odpowiednio kontynuować 2. MAWP, a przy tym w przyszłym programie LIFE dodać wyraźne odniesienie do gospodarki o obiegu zamkniętym i dać pierwszeństwo kwestiom, które mają zostać uwzględnione w przyszłej strategii dotyczącej tworzywu sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym, oraz kwestii odpadów budowlanych.

10. Przyjmuje z zadowoleniem rolę programu LIFE w zaradzeniu problemowi nierównomiernego i nieodpowiedniego wdrożenia i egzekwowania przepisów środowiskowych w państwach członkowskich, co stanowi jeden z kluczowych priorytetów KR-u⁽¹²⁾. Należy kontynuować działania idące w tym kierunku i wzmocnić je w następnym programie poprzez dalszą realizację zintegrowanych projektów i obszaru priorytetowego LIFE „Zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska”.

11. W tym kontekście podkreśla też wkład programu LIFE w realizację celu lepszego stanowienia prawa UE, tworzenia zrównoważonego wzrostu gospodarczego i miejsc pracy oraz wdrażania unijnej polityki na rzecz środowiska i polityki przeciwdziałania zmianie klimatu. Dokonuje się to poprzez stawianie właściwych celów i dostosowywanie ich, poprzez lepsze mechanizmy informacji zwrotnej i gromadzenie doświadczeń ze wspieranych projektów. Podkreśla jednak, że nadal nadrzędnymi celami programu LIFE muszą pozostać ochrona środowiska i ochrona różnorodności biologicznej, gdyż stawką jest tutaj biologiczne dziedzictwo Europy i ludzkości.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/docs/financing_natura2000.pdf. Chorwacja nie była tu uwzględniona.

⁽⁷⁾ COR-2015-02624-00-01-AC-TRA, CDR86-2012_FIN_AC.

⁽⁸⁾ Zob. też opinia KR-u ENVE-VI/015 (w przygotowaniu).

⁽⁹⁾ COM(2013) 249 final.

⁽¹⁰⁾ „Towards an EU Research and Innovation policy agenda for Nature-Based Solutions & Re-Naturing Cities”, KE, 2015 r.

⁽¹¹⁾ COR-2016-01415-00-01-AC-TRA, COM(2015) 614 final.

⁽¹²⁾ COR-2015-05660-00-00-AC-TRA.

Budżet i struktura kwalifikowalności wydatków

12. Jest nadal zaniepokojony ograniczoną wysokością budżetu programu LIFE, który w czasie realizacji MAWP na lata 2014–2020 stanowi jedynie około 0,3 % łącznej kwoty środków na zobowiązania, o których mowa w rozporządzeniu (UE) nr 1311/2013. Ponawia swój apel z 2012 r., by znacząco zwiększyć budżet programu, począwszy od okresu po 2020 r. ⁽¹³⁾.

13. Zauważa, że osiągnięcie celów programu LIFE może utrudnić niższy niż optymalny poziom współfinansowania ⁽¹⁴⁾, sprawiający, że beneficjenci, zwłaszcza partnerzy niekomercyjni, podejmują selektywne decyzje przy składaniu wniosków o finansowanie. KR wzywa KE do zwiększenia poziomu współfinansowania w następnym programie LIFE oraz do lepszego uzgodnienia poziomu współfinansowania w programie LIFE z poziomami i ich zróżnicowaniem dla regionów słabiej rozwiniętych w bezpośrednio lub wspólnie zarządzanych unijnych programach finansowania. Poziomy finansowania w przypadku dotacji na działania dotyczące przyrody i różnorodności biologicznej mogłyby być określane za pomocą współczynnika obliczanego na podstawie zarówno powierzchni obszarów chronionych, jak i dobrobytu gospodarczego danego regionu (np. na poziomie NUTS 3), jednak bez zakłócania równowagi ze szkodą dla regionów bardziej rozwiniętych.

14. Zgłasza wątpliwość wobec zasady 102 % dotyczącej instytucji publicznych zakładającej, że suma wkładu własnego do budżetu projektu musi być przynajmniej o 2 % wyższa niż planowana suma kosztu wynagrodzeń pracowników publicznych. Zasada ta często utrudnia lub uniemożliwia instytucjom publicznym (zwłaszcza ośrodkom naukowym, naukowo-badawczym i organizacjom pozarządowym) udział w projektach, podczas gdy ich zaangażowanie jest często istotne dla osiągnięcia celów projektów LIFE.

15. Poddaje pod dyskusję ograniczone finansowanie infrastruktury w ramach programu LIFE, w szczególności w odniesieniu do finansowania dużych projektów infrastrukturalnych. Apeluje do KE, aby w prowadzonej ewaluacji zwróciła uwagę na potencjalne zagrożenie, iż projekty w ramach LIFE będą w większym stopniu budowały możliwości rozwojowe (capacity building), niż osiągały faktyczny efekt ekologiczny lub klimatyczny.

16. Apeluje o szersze stosowanie stałych stawek i kwot ryczałtowych, aby ograniczyć sprawozdawczość dotyczącą VAT, nie naruszając kwalifikowalności VAT ⁽¹⁵⁾, co zostało już przewidziane w motywie 38 obecnego rozporządzenia LIFE. KR ponownie wyraża przekonanie, że zniesienie uznawania podatku VAT za koszt kwalifikowany będzie zniechęcało wielu potencjalnych wnioskodawców do opracowania wniosku. VAT powinien nadal być uznawany za koszt kwalifikowany, o ile beneficjent może udowodnić, że nie ma możliwości uzyskania zwrotu VAT ⁽¹⁶⁾.

17. Podkreśla konieczność utrzymania także w przyszłości kwalifikowalności zakupu gruntów do wsparcia w ramach programu LIFE (art. 20 ust. 3 rozporządzenia LIFE), przy czym nadal musi obowiązywać warunek długoterminowego przeznaczenia tych gruntów na cele ochrony przyrody. Zakup gruntu jest często niezbędnym warunkiem utrzymania obszarów sieci Natura 2000 oraz zapewnienia długoterminowej ochrony przyrody.

Uproszczenie zarządzania

18. Podkreśla, że obciążenia administracyjne związane z przygotowaniem i przedkładaniem projektów często zniechęcają regiony do ubiegania się o wsparcie z programu LIFE. Dotyczy to zwłaszcza dużych (np. zintegrowanych) projektów, w przypadku których wypełnienie i udane złożenie wniosku wymaga dużo czasu i energii oraz znaczących zasobów ludzkich, zwłaszcza jeśli chodzi o mniej doświadczonych partnerów. W związku z tym, jak to KR zaproponował już we wcześniejszej opinii ⁽¹⁷⁾, trzeba uprościć składanie wniosków i procedury administracyjne, a także skrócić czas oczekiwania na decyzję dotyczącą finansowania projektu.

⁽¹³⁾ COM(2015) 614 final, poparto w opinii KR-u COR-2016-01415-00-01-AC-TRA.

⁽¹⁴⁾ Tradycyjne projekty w ramach obszaru priorytetowego „Przyroda i różnorodność biologiczna”: współfinansowanie na poziomie 60 %, ale 75 % w przypadku projektów dotyczących priorytetowych siedlisk lub gatunków. Projekty zintegrowane, projekty przygotowawcze i projekty pomocy technicznej: współfinansowanie na poziomie 60 %. Projekty służące budowaniu potencjału: współfinansowanie na poziomie 100 %. Wszystkie inne projekty, tzn. tradycyjne projekty w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu oraz tradycyjne projekty w ramach priorytetów „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami” i „Zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska” w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska: współfinansowanie na poziomie 60 % w pierwszym wieloletnim programie prac (2014–2017) i współfinansowanie na poziomie 55 % w drugim wieloletnim programie prac (2018–2020).

⁽¹⁵⁾ CDR86-2012_FIN_AC, CDR6-2011_FIN_AC.

⁽¹⁶⁾ CDR86-2012_FIN_AC.

⁽¹⁷⁾ CDR112-2010_FIN_AC.

19. Zachęca Komisję Europejską do rozważenia możliwości składania wniosków dotyczących tradycyjnych projektów w ramach programu LIFE w dwóch etapach, tak jak odbywało się to do tej pory w przypadku projektów zintegrowanych. Pierwszy etap powinien obejmować krótki ogólny przegląd proponowanego projektu (dokument koncepcyjny), a w przypadku otrzymania pozytywnej oceny beneficjent powinien następnie złożyć pełen wniosek. Ponadto zachęca Komisję Europejską do rozważenia sposobu uproszczenia procedur dotyczących ostatecznego zatwierdzenia finansowych i technicznych elementów projektu i rozłożenia ich w czasie przez cały okres trwania projektu. Zapewni to podmiotom gospodarczym większą elastyczność i ograniczy ryzyko skupienia się na aspektach finansowych i administracyjnych projektu kosztem jego zawartości technicznej.

20. Przyjmuje z zadowoleniem nacisk, jaki położono w art. 3 rozporządzenia LIFE i w 1. MAWP na lata 2014–2017 na mierzenie skuteczności programu LIFE za pomocą nowych jakościowych i ilościowych wskaźników środowiskowych, społecznych i gospodarczych. Apeluje jednak o ich dalsze uproszczenie, gdyż niektórych wskaźników nie można w wiarygodny sposób ocenić w ramach czasowych realizacji projektów. Wskaźniki powinny też być bardziej elastyczne i dostosowane do specyfiki lokalnej lub regionalnej oraz trzeba ograniczyć do minimum czas przeznaczony na sprawozdawczość.

Część 2. Komplementarność systemów finansowania i wdrażania pomiędzy programami finansowanymi przez UE

Komplementarność z innymi funduszami UE

21. Przyznaje, że komplementarność i spójność programu LIFE z innymi funduszami unijnymi, takimi jak fundusze polityki spójności (EFS, EFRR, Fundusz Spójności), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) czy Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR), została wzmocniona w obecnym MAWP. Apeluje o stworzenie synergii i zorganizowanej współpracy z innymi funduszami UE w odniesieniu do dalszego rozwoju programu LIFE po 2020 r. ⁽¹⁸⁾.

22. Uznaje, że program LIFE jest niewielkim, lecz elastycznym programem, stawiającym sobie ambitne cele z zakresu środowiska i klimatu, których inne programy UE nie wspierają bezpośrednio lub które realizują w innym zakresie. Wspierając konkretne przedsięwzięcia na poziomie regionalnym, program jest doskonałym katalizatorem dla innych projektów oraz mobilizacji środków krajowych i prywatnych ⁽¹⁹⁾. KR zachęca KE do rozwijania modelu szerokiej koordynacji programu LIFE z innymi programami UE pośrednio lub bezpośrednio związanymi z ochroną środowiska i klimatem.

Wykorzystanie programu LIFE w poszczególnych krajach

23. Jest zaniepokojony nierównym poziomem wykorzystania programu LIFE w państwach członkowskich i regionach UE. Potrzebny jest solidny plan działania, mający na celu wypromowanie programu LIFE w państwach o niższym poziomie wykorzystania programu oraz zwiększenie zainteresowania udziałem w nim ⁽²⁰⁾, zarówno w ramach 2. MAWP, jak i w przyszłym programie LIFE. Taki plan działania można by wprowadzić przy okazji corocznego przeglądu efektywności wykorzystania środków LIFE w każdym państwie członkowskim.

24. W związku z powyższym sugeruje, aby ponownie rozważyć trwające obecnie stopniowe znoszenie alokacji krajowych na tradycyjne projekty LIFE. Wycofanie alokacji krajowych może doprowadzić do dalszego wzrostu różnic geograficznych w wykorzystaniu środków LIFE, zmniejszając szanse tych krajów, które mają mniejsze doświadczenie, a zmagają się z wyzwaniami środowiskowymi i klimatycznymi. KR sugeruje rozważenie systemu przydzielania środków na jeden rok, zamiast na cztery lata, co zwiększy elastyczność potrzebną do uwzględniania dostępnych środków budżetowych i geograficznego rozłożenia wykorzystania środków. Zaznacza jednak, że przedsięwzięcia, na które przeznaczają się środki, muszą spełniać kryteria co do stopnia innowacyjności i możliwości przeniesienia na inny grunt, aby stanowiły wartość dodaną dla Europy. Jako inną opcję proponuje utrzymanie części środków budżetowych, jakie mają być przyznane poszczególnym krajom, i udostępnienie pozostałej części wszystkim państwom członkowskim na zasadach pełnej konkurencyjności.

25. Dostrzega, że niektóre krajowe punkty kontaktowe poczyniły specjalne wysiłki, aby przyciągnąć nowych wnioskodawców. Wzywa państwa członkowskie, w których poziom wykorzystania jest niższy, do włączenia swych krajowych punktów kontaktowych w aktywne promowanie programu wśród władz lokalnych i regionalnych.

⁽¹⁸⁾ COM(2013) 840 final.

⁽¹⁹⁾ CDR86-2012_FIN_AC, CDR6-2011_FIN_AC.

⁽²⁰⁾ Zob. także GHK et al. (2011), „Combined Impact Assessment and Ex Ante Evaluation of the Review of the LIFE+ Regulation”.

26. Apeluje do Komisji Europejskiej, by kontynuowała działania zapewniające wsparcie szkoleniowe dla państw członkowskich o niższym doświadczeniu i poziomie wykorzystania funduszy. Jego celem powinno być zwiększenie potencjału krajowych i regionalnych punktów kontaktowych i czynne wspieranie wnioskodawców, prowadzące do większej ilości aplikacji wysokiej jakości, zwłaszcza w krajach o dużych wyzwaniach środowiskowych i klimatycznych i o mniejszym doświadczeniu w aplikowaniu o środki LIFE.

Część 3. Budowanie konsensusu społecznego i wzmocnienie partnerstw regionalnych i ponadregionalnych

Stosunki z interesariuszami i kwestie społeczne

27. Zauważa, że program LIFE oferuje dużo narzędzi i mechanizmów nakłaniających do replikacji i transferu rozwiązań i jest idealnym instrumentem ukazującym władzom lokalnym i regionalnym korzyści inwestowania w sektory środowiskowe i klimatyczne. Trwałość relacji między interesariuszami zależy od ich doświadczenia, kontaktów lokalnych i pomiędzy regionami, woli współpracy i świadomości, której budowanie jest procesem długotrwałym. KR zachęca do dalszego inwestowania w budowanie tego potencjału poprzez finansowanie projektów służących budowaniu potencjału⁽²¹⁾, również po 2020 r.

28. Jest zdania, że ochrona środowiska i ochrona przyrody oraz przeciwdziałanie zmianie klimatu zawsze powinny wnosić stan równowagi pomiędzy poszczególnymi celami dotyczącymi zapewnienia bezpieczeństwa ludzi, ochrony życia ludzkiego i mienia. Niezbędne są działania i wsparcie dla projektów, które umożliwiłyby osiągnięcie trwałych kompromisów w powyższym zakresie pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi stronami, do czego przyczynić się mogą projekty w ramach programu LIFE. KR zachęca Komisję Europejską do tego, by już na etapie oceny wniosków projektowych brała pod uwagę potencjał danego projektu, jeśli chodzi o sprzyjanie opracowaniu nowych przepisów, które zapewniłyby równowagę między ochroną życia ludzkiego zagrożonego przez niektóre gatunki a ochroną gatunków zagrożonych. Proponuje także, aby jednym z warunków pozytywnej oceny projektów było wysłuchanie wymienionych wcześniej podmiotów w ramach otwartej debaty publicznej na danym obszarze oraz przeanalizowanie ich propozycji.

Ekoinnowacje i ich wprowadzanie na rynek

29. Docenia znaczenie programu LIFE w rozwijaniu innowacyjności w UE i apeluje o rozważenie, w jaki sposób komercjalizacja prototypów i rozwiązań wypracowanych w projektach LIFE może być wzmocniana odpowiednim modelem finansowym. Stworzenie szybkiej ścieżki po zakończeniu realizacji projektów LIFE powinno zwiększyć skuteczność urynkowienia opracowywanych przez projekty LIFE innowacji, co podniesie konkurencyjność UE na światowych rynkach i pozwoli tworzyć nowe zielone miejsca pracy.

30. Zwraca uwagę na fundamentalne znaczenie udziału jednostek naukowo-badawczych i sektora prywatnego w rozwijaniu i komercjalizacji ekoinnowacji i zachęca Komisję do kontynuowania działań ułatwiających taką współpracę. Między innymi, apeluje o weryfikację zapisu umożliwiającego urynkowienie prototypów wypracowanych przez projekty LIFE dopiero po zakończeniu ich realizacji. Taki zapis ogranicza zainteresowanie przedsiębiorców i instytutów naukowo-badawczych udziałem w projektach innowacyjnych.

31. Uważa, że jeśli chcemy zwiększyć wpływ programu LIFE na przekształcanie gospodarki UE w niskoemisyjny system produkcji i konsumpcji o obiegu zamkniętym, kluczowym wyzwaniem jest, by 2. MAWP i przyszły program LIFE pozwoliły rozwinąć projekty w zakresie ekoinnowacji i demonstracji oraz projekty pilotażowe w działania o skali przemysłowej. Trzeba zbadać nowe sposoby wspierania szerokiego zastosowania wyników innowacyjnych projektów LIFE w warunkach rynkowych. KR wzywa Komisję, by mając na uwadze przyszły program LIFE, przeanalizowała możliwość zapewnienia dodatkowego wsparcia dla udanych projektów, np. wspierania dalszego rozwoju wykorzystania najlepszych ekoinnowacji także za pośrednictwem innych instrumentów finansowych.

Trwałość oraz możliwość powielania i transferu wyników projektów w długim okresie

32. Przyznaje, że projekty LIFE w dużym stopniu zapewniają długoterminowe pozytywne skutki oraz wyniki, które można powielać i przenosić⁽²²⁾, ale dostrzega jeszcze możliwości poprawy. W 2. MAWP i po 2020 r. należy stale zwracać uwagę na dbanie o to, by wyniki projektów były trwałe oraz by można było je powielać i przenosić, co ma podstawowe

⁽²¹⁾ CDR86-2012_FIN_AC.

⁽²²⁾ Komisja Europejska, DG ds. Środowiska (2014): seria *LIFE Focus*, „Long-term impact and sustainability of LIFE Nature”; Parlament Europejski, DG IPOL (2016).

znaczenie dla osiągnięcia celów programu LIFE, wydajnego wykorzystania środków finansowych, wzmocnienia ekoinnowacji oraz wsparcia zrównoważonego i odpowiedzialnego wzrostu. KR apeluje do KE, by we wniosku dotyczącym projektu określiła jasne kryteria wyboru dla oceny potencjału w zakresie trwałości oraz możliwości powielania i transferu wyników projektów w fazie składania wniosku oraz wskaźniki dotyczące oceny efektywności w tym zakresie w trakcie wdrażania i po jego zakończeniu.

33. Przywiązuje szczególną wagę do wsparcia projektów, których celem jest sporządzenie sprawozdań statystycznych dotyczących populacji gatunków należących do kategorii zwierząt chronionych oraz wielkości ich przestrzeni życiowej, a także projektów zmierzających do zbadania, jak bardzo zagrożone są siedliska przyrodnicze zaklasyfikowane jako chronione, oraz stwierdzenia przyczyn tej sytuacji i czynników ryzyka.

34. Wyraża zaniepokojenie faktem, że dzikie zwierzęta są coraz częściej wykluczane ze swoich siedlisk naturalnych i dlatego wzywa do opracowania i zintegrowanego wdrożenia innowacyjnych środków zarządzania kryzysowego w celu zapewnienia zachowania naturalnego siedliska zwierząt.

35. Sugeruje Komisji Europejskiej opracowanie planu dotyczącego trwałości oraz możliwości powielania i transferu wyników projektów w ramach programu LIFE, aby poprawić efektywność tego programu w tym zakresie. Mogłoby to obejmować między innymi⁽²³⁾: dalszy rozwój „platformy innowacji” – w oparciu o bazę danych projektów w ramach programu LIFE mającą pomagać w wyszukiwaniu ekopomysłów, które można powielić; efektywne i ukierunkowane rozpowszechnianie informacji na temat innowacji; utworzenie platform tematycznych, sieci i klastrów projektów skupionych wokół obszarów priorytetowych; lepsze wykorzystywanie zestawów narzędzi komunikacyjnych dostępnych na stronie internetowej programu LIFE; dalsze rozwijanie procedury selekcji i rozpowszechnianie wyników zdecydowanie najlepszych projektów programu LIFE⁽²⁴⁾.

36. Aby jeszcze zwiększyć trwałość projektów LIFE w długim okresie, chciałby utrzymać obowiązek przedstawiania planu dotyczącego dalszych losów projektów po zakończeniu programu LIFE; w planie tym należałoby wykazać dalsze finansowanie na potrzeby utrzymania wyników projektu, wskazać organ odpowiedzialny zachowujący ciągłość personelu, przedstawić formalne poparcie ze strony władz i przewidzieć komunikację z lokalnymi interesariuszami.

Rodzaje interwencji i nowe instrumenty finansowe

37. Uważa, że rodzaje finansowania programu LIFE określone w art. 17 rozporządzenia LIFE są właściwe i oferują regionom dużą różnorodność wariantów finansowania; niemniej wzywa do dokonania przeglądu wyników osiągniętych w okresie 2014–2017 z myślą o ich poprawie w przyszłym programie LIFE.

38. Dostrzega, że projekty zintegrowane pełnią ważną katalizującą funkcję dla władz publicznych, jeśli chodzi o usuwanie luk we wdrażaniu polityki UE w dziedzinie środowiska. Sądzi, że nie zgromadzono jeszcze wystarczającego doświadczenia w odniesieniu do tego typu finansowania, a zatem proponuje utrzymanie w 2. MAWP budżetu na to finansowanie w wysokości określonej w art. 17 ust. 5 rozporządzenia LIFE. Sugeruje, by ocenić wyniki projektów zintegrowanych pod koniec 2020 r., i uważa, że mogą one być jeszcze ważniejszym narzędziem w przyszłym programie LIFE. Dotyczy to zwłaszcza wspierania priorytetowych ram działania poprzez zintegrowane projekty dotyczące opracowania planów zarządzania siecią Natura 2000.

39. Apeluje, by w przyszłym programie LIFE zachować „projekty pomocy technicznej”, aby pomóc beneficjentom, którzy jeszcze nie realizowali projektu zintegrowanego, z uwagi na złożoność procesu przygotowywania wniosku oraz potrzebne do tego nakłady czasu i zasobów⁽²⁵⁾.

40. Przyjmuje z zadowoleniem dwa nowe instrumenty finansowe: instrument finansowania prywatnego na rzecz efektywności energetycznej (PF4EE) oraz mechanizm finansowy na rzecz kapitału naturalnego (NCFE), które oferują nową możliwość włączenia inwestorów prywatnych w finansowanie projektów w zakresie efektywności energetycznej i kapitału naturalnego oraz pomagają w wywołaniu ogólnej transformacji w kierunku zielonego finansowania. Dostrzega, że oba te instrumenty nie osiągnęły jeszcze swego pełnego potencjału, w szczególności ze względu na nowość projektów i pewien stopień złożoności procedur administracyjnych w pierwszych miesiącach wdrażania. KR wzywa Komisję Europejską do

⁽²³⁾ Trybunał Obrachunkowy (2014), sprawozdanie specjalne (SR 15/2013); Komisja Europejska, DG ds. Środowiska (2014): seria LIFE Focus, „Long-term impact and sustainability of LIFE Nature”; Parlament Europejski, DG IPOL (2016), Komisja Kontroli Budżetowej, dokument roboczy dotyczący sprawozdania specjalnego Trybunału Obrachunkowego (PE535.987), „LIFE+ Final Evaluation”.

⁽²⁴⁾ Program LIFE, strona internetowa DG ds. Środowiska, narzędzia komunikacyjne dostępne tutaj: <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/index.htm>.

⁽²⁵⁾ CDR86-2012_FIN_AC.

dalszego monitorowania programów i opracowania metodologii oceny ich skuteczności. Zwraca się także do Komisji Europejskiej, by rozważyła rozszerzenie istniejących instrumentów lub wprowadzenie nowego instrumentu finansowego, z odpowiednim finansowaniem, w celu przyciągnięcia inwestorów również do obszaru priorytetowego „Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami”. Popiera apel Parlamentu Europejskiego, który stwierdza, że instrument finansowania prywatnego na rzecz efektywności energetycznej (PF4EE) musi gwarantować, że projekty przyniosą odpowiednie, pozytywne i namacalne pod względem naukowym skutki dla różnorodności biologicznej.

41. Dostrzega ważną rolę PF4EE, który wspiera realizację priorytetów krajowych w dziedzinie efektywności energetycznej, zarówno poprzez zapewnianie finansowania, jak i poprzez oferowanie beneficjentom wsparcia technicznego i w zakresie *know-how*. Komitet sugeruje, że aby lepiej wykorzystać potencjał PF4EE, należy rozważyć możliwość potraktowania tego mechanizmu jako komplementarnego finansowania projektów LIFE w zakresie efektywności energetycznej. KE powinna nawiązać do możliwości takiego komplementarnego finansowania w corocznych wytycznych dla wnioskodawców. Formuła ta powinna być kontynuowana do końca 2. MAWP oraz, w wypadku pozytywnej oceny tego instrumentu, także po 2020 r.

42. Docenia podjęcie przez NCFE trudnego i nowatorskiego wyzwania finansowania przedsięwzięć związanych z usługami ekosystemowymi oraz zachęceniem sektora prywatnego do inwestowania w tym obszarze. Stoi na stanowisku, że inwestowanie w usługi ekosystemowe jest przyszłością Europy i wyraża zadowolenie, że LIFE podjął to wyzwanie. Zaleca analizę i ocenę funkcjonowania mechanizmu NCFE na podstawie już uzyskanych oraz oczekiwanych rezultatów, aby zapewnić jego dobre wykorzystanie do końca 2. MAWP, a w przypadku pozytywnej oceny – po 2020 r.

43. Docenia innowacyjną rolę programu LIFE i stoi na stanowisku, że działania na rzecz środowiska i klimatu nie zawsze wymagają opracowywania rozwiązań nowatorskich, lecz często zależą od kontynuacji już podjętych działań lub stosowania innowacji wypracowanych w innych projektach. KR apeluje do KE o rozważenie dwutorowego finansowania projektów: innowacyjnych oraz uwzględniających bieżące potrzeby środowiska i klimatu. Przyznanie dofinansowania nie byłoby uwarunkowane wytworzeniem innowacji, lecz kontynuacją działań przy wykorzystaniu innowacji i dobrych praktyk z innych projektów LIFE.

Bruksela, dnia 9 lutego 2017 r.

Markku MARKKULA

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
